

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

23 januari 2003

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van mevrouw Ria Van Den Heuvel, mevrouw Patricia Ceysens, de heren Jan Van Duppen
en Jan Roegiers en mevrouw Trees Merckx-Van Goey –**

**betreffende de opvang en huisvesting van personen die het slachtoffer zijn van
partner-gerelateerd/intrafamiliaal thuisgeweld**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Geweld is een dagelijks fenomeen, waaraan België jammer genoeg niet ontsnapt. Een aanzienlijk deel van de geweldpleging in ons land vindt plaats in wat we doorgaans als de meest vertrouwde en beschermde omgeving van ons leven beschouwen : het eigen huis en het eigen gezin. Intrafamiliaal geweld is de afgelopen jaren meer bespreekbaar geworden. Helaas is het aantal gevallen daarmee nog niet afgenomen ; het tegendeel is veeleer het geval. Aangezien de slachtoffers van partner-gerelateerd thuisgeweld meestal vrouwen en kinderen zijn, is een beleid ter bestrijding van het fysieke, seksuele en morele geweld onontbeerlijk voor een gelijkekansenbeleid voor mannen en vrouwen. Een degelijke preventie en aangepaste opvang en begeleiding van de slachtoffers zijn daarbij onontbeerlijk.

1. Harde cijfers

Het meest recente Belgische wetenschappelijke onderzoek naar fysiek en seksueel geweld werd uitgevoerd in 1998 door R. Bruynooghe, S. Noelanders, S. Opdebeeck van het Limburgs Universitair Centrum in opdracht van mevrouw Miet Smet, voormalig minister van Tewerkstelling, Arbeid en Gelijkekansenbeleid. In hun onderzoeksrapport 'Geweld ondervinden, gebruiken en voorkomen' wordt verslag uitgebracht van een grootschalig onderzoek bij slachtoffers en daders van fysiek en seksueel geweld. Een belangrijke bevinding van het onderzoek is dat in ons land 68 % van de vrouwen en 73 % van de mannen ooit slachtoffer werd van fysiek en/of seksueel geweld. In twee op drie gevallen startte of vond het geweld plaats voor de leeftijd van 18 jaar. Seksueel geweld treft 44 % van alle vrouwen, 20 % of een op vijf van hen heeft te maken gehad met een ernstige vorm van seksueel geweld. In 27,5 % van de gevallen van fysiek geweld en in 20,9 % van de gevallen van seksueel geweld op vrouwen was de dader de eigen partner. Bij de mannelijke slachtoffers lagen die percentages slechts op respectievelijk 1,8 % en 7,7 %.

Als we de resultaten van dit onderzoek vergelijken met de resultaten van onderzoek van 10 jaar geleden (Bruynooghe, 1988), zien we een stijging van het fysieke en seksuele geweld : zowel de omvang als de ernst van het geweld is toegenomen. Het gaat hierbij om een reële stijging van het geweld en niet om een stijging van de meldingsbereidheid. Tussen 1988 en 1998 werd een reële toename van

21 % vastgesteld voor fysiek geweld. Het seksuele geweld bleek met 39 % te zijn gestegen. ⁽¹⁾

2. Publiek beleid voor privé-geweld

Geweld binnen persoonlijke relaties wordt nog maar vrij recent erkend als een maatschappelijk probleem, als een fenomeen dat de individuele levenssfeer overstijgt. In de loop van de jaren tachtig groeide in veel landen bij beleidsmakers en wetenschappers het besef dat het fenomeen een aanzienlijke maatschappelijke omvang en ingrijpende gevolgen heeft en men evolueerde naar een houding van begrip en opvang voor de slachtoffers.

Het inzicht ontstond dat huiselijk geweld één van de structurele uitingen is van de afhankelijke positie waarin veel vrouwen nog steeds verkeerden en verkeren.

Die erkenning werd op het internationale niveau vastgelegd in de VN-Verklaring van Wenen van 1993 over de mensenrechten en over de uitbanning van geweld tegen vrouwen. In de slotverklaring van de vierde Wereldvrouwenconferentie, in 1995 in Peking, wordt de vaststelling geformuleerd dat geweld tegen vrouwen een belemmering vormt voor het verwezenlijken van gelijkheid, ontwikkeling en vrede.

Ook op het niveau van de Europese Unie werden een aantal belangrijke initiatieven genomen om het geweld tegen vrouwen te bestrijden, in het bijzonder het intrafamiliale geweld. In 1997 nam het Europees Parlement een resolutie aan over de noodzaak tot het voeren van een Europese campagne voor nultolerantie inzake het geweld op vrouwen. Daarop ging in datzelfde jaar het Daphne-initiatief van start, dat projecten ter bestrijding van geweld op vrouwen ondersteunt. Dat werd gevolgd door de Europese campagne "Verbreek de stilte" in 1999.

Ook in België zijn er belangrijke stappen gezet. In ons land is het sinds de inwerkingtreding van de wet van 24 november 1997 mogelijk om strafrechtelijk op te treden tegen partnergeweld. In navolging van een interministeriële conferentie van de ministers, belast met het gelijkekansenbeleid, werd een nationaal actieplan tegen het geweld op vrou-

(1) Bron : citaat uit onderzoeksrapport 'Geweld ondervinden, gebruiken en voorkomen', 1998 door R. Bruynooghe, S. Noelanders, S. Opdebeeck van het Limburgs Universitair Centrum in opdracht van mevrouw Miet Smet, voormalig minister van Tewerkstelling, Arbeid en Gelijkekansenbeleid, zoals te vinden op de website <http://www.refleks.be/web/pers.html>

wen gelanceerd (11 mei 2001). De federale minister belast met het gelijkheidsbeleid, Laurette Onkelinx, initieerde vorig jaar een grootscheepse sensibiliseringscampagne aangaande het geweld tussen partners.

In Vlaanderen is er ondertussen een netwerk ontstaan van voorzieningen en organisaties die werken aan de preventie van huiselijk geweld, en slachtoffers opvangen en begeleiden. In 1998 werd een samenwerkingsakkoord gesloten tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg. In 2001 werd de opvang nog verder concreetiseerd in het protocolakkoord van 26 maart 2001 met de krachtlijnen van de verdere samenwerking op het grensgebied welzijn-justitie tussen de federale minister van Justitie, Marc Verwilghen, en de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, Mieke Vogels.

3. Opvang van slachtoffers van huiselijk geweld in Vlaanderen ⁽²⁾

De meeste vormen van opvang van slachtoffers van geweld zijn geïntegreerd in de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW's). Onder deze centra ressorteren ongeveer 27 opvangcentra voor vrouwen en kinderen, waarvan negen vluchthuizen (met een gezamenlijke capaciteit van 130 opvangplaatsen) zich specifiek richten naar mishandelde vrouwen. Binnen hun opdracht hebben de CAW's ook een belangrijke functie in de preventie en in de beleidssignalering inzake geweld op vrouwen.

Daarnaast zijn er dertien CAW's met de opdracht "hulp aan slachtoffers van misdrijven", één per gerechtelijk arrondissement. Op basis van het genoemde samenwerkingsakkoord kunnen slachtoffers, als ze daarmee instemmen, door justitie naar deze centra worden doorverwezen.

De centra nemen dan zelf contact op met de slachtoffers. Mishandelde vrouwen kunnen door de politie ook rechtstreeks naar de vluchthuizen worden doorverwezen.

Op het nummer 106 van Tele-Onthaal kan iedereen 24 uur per dag terecht met welk probleem ook. In 2000 kregen alle tele-onthaaldiensten samen 100.941 oproepen, waarvan er 6.070 oproepen ressorteren onder het thema 'slachtofferbeleving', waarvan 74,6 % van vrouwen. Daarnaast zijn er experimentele projecten, bijvoorbeeld voor een info-

en hulptelefoon voor en door allochtonen (de Medet-foon).

Ook buiten de CAW's zijn er mogelijkheden voor opvang en begeleiding van mensen die geconfronteerd worden met intrafamiliaal geweld. Zo zorgen de zes centra voor integrale gezinszorg voor de ambulante begeleiding of (semi)-residentiële opvang van (aanstaande) ouders en kinderen van wie het gezinsfunctioneren diepgaand problematisch is geworden.

4. Verdere ontwikkeling van preventie en opvang noodzakelijk

Het feit dat er verschillende initiatieven, campagnes en opvangmogelijkheden bestaan, betekent jammer genoeg nog niet dat alle vrouwen die het slachtoffer worden van huiselijk geweld daadwerkelijk gepaste hulp en opvang vinden, en uit de bedreigende (thuis)-situatie kunnen stappen. Het betekent evenmin dat het aantal (nieuwe) gevallen van huiselijk geweld vermindert. We moeten op korte én lange termijn werken aan de weerbaarheid van meisjes en jongens, mannen en vrouwen om te voorkomen dat zij slachtoffer of dader worden van fysiek, seksueel of psychisch huiselijk geweld.

Tegelijkertijd veranderen de eisen aan en behoeften van de opvang en begeleiding van de slachtoffers van huiselijk geweld. Sommige vluchthuizen moeten jaarlijks tientallen vrouwen weigeren. Soms verblijven vrouwen noodgedwongen langer in een vluchthuis omdat er geen sociale woning beschikbaar is en een woning op de privé-markt onbetaalbaar is. Andere vrouwen beschikken structureel wel over voldoende middelen om in het levensonderhoud voor zichzelf en de kinderen te voorzien, maar hebben een (financieel) steuntje in de rug nodig om de eerste stappen te zetten.

In veel gevallen lijkt het ook rechtvaardiger om de getroffen vrouwen te laten beschikken over de gezinswoning, en de dader van het geweld uit het huis te plaatsen.

Veel vluchthuizen krijgen bovendien meer en meer allochtone vrouwen over de vloer, en krijgen zo met een specifieke problematiek te maken. Zo is er het partnergeweld tegen vrouwen die naar België komen in het kader van gezinshereniging, en die de eerste vijftien maanden na hun komst een onzeker en afhankelijk verblijfsstatuut hebben. Er is ook het probleem van gearrangeerde of gedwongen huwelijken, of het probleem van jonge allochtone

(2) Bron cijfermateriaal : antwoord op schriftelijke vraag nr. 149 van 29 maart 2001, Vlaams Parlement, Bulletin van Vragen en Antwoorden nr. 14-15-16, juni/juli 2001.

vrouwen die zich aan een al te knellende familieband willen onttrekken.

Al met al leidt het ontbreken van gepaste opvang en hulpverlening nog al te vaak tot het terugkeren of voortbestaan van een situatie waarin een vrouw blootgesteld wordt aan geweld. Er is dus behoefte aan voldoende, laagdrempelige en gedifferentieerde vormen van opvang.

Met dit voorstel van resolutie vragen wij de Vlaamse regering om daar, in samenwerking met de federale overheid, aan te werken.

Ria VAN DEN HEUVEL

Patricia CEYSENS

Jan VAN DUPPEN

Jan ROEGIERS

Trees MERCKX-VAN GOEY

Het Vlaams Parlement,

– gelet op :

- 1° de VN-Conventie van 1979 inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen ;
- 2° de VN-Verklaring van Wenen van 1993 over de mensenrechten en over de uitbanning van geweld tegen vrouwen ;
- 3° het actieprogramma van de Wereldvrouwenconferentie, gehouden in Peking in 1995 ;
- 4° de resolutie van het Europees Parlement van 16 september 1997 over de noodzaak tot het voeren van een Europese campagne voor nultolerantie inzake het geweld op vrouwen ;
- 5° het besluit nr. 293/2000/EEG van het Europees Parlement en de Raad van 24 januari 2000 tot vaststelling van een communautair actieprogramma (het programma Daphne) betreffende preventieve maatregelen ter bestrijding van geweld tegen kinderen, jongeren en vrouwen ;
- 6° de normen en aanbevelingen van de deskundigenconferentie van de EU in Wenen van december 1998 over huiselijk geweld en de daarop volgende conferenties van Keulen, Helsinki en Lissabon, in het kader van de Europese campagne 'De Stilte Verbreken' ;
- 7° de wet van 24 november 1997 strekkende om het geweld tussen partners tegen te gaan ;
- 8° het decreet van 15 december 1998 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 7 april 1998 tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg ;
- 9° het protocolakkoord van 26 maart 2001 tussen de federale minister van Justitie, Marc Verwilghen, en de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, Mieke Vogels, houdende de krachtlijnen van de verdere samenwerking op het grensgebied welzijn-justitie ;

10° de uitkomsten van de interministeriële conferentie over een doeltreffend gelijkemansbeleid, gestart in 2001 ;

11° het nationale actieplan tegen het geweld op vrouwen van vrijdag 11 mei 2001 ;

– vraagt de Vlaamse regering :

- 1° wetenschappelijk onderzoek te ondersteunen naar de oorzaken van partner-gerelateerd thuisgeweld. Dat onderzoek moet een effectief preventiebeleid van partner-gerelateerd thuisgeweld ondersteunen ;
- 2° via de CAW's de gecoördineerde registratie van de aanvragen tot opvang en hulpverlening naar aanleiding van partner-gerelateerd thuisgeweld te bevorderen, zodat het hulpverlenings- en opvangaanbod beter kan worden afgestemd op de vraag ;
- 3° laagdrempelige vormen van ondersteuning te ontwikkelen waardoor slachtoffers van partner-gerelateerd thuisgeweld onder ambulante begeleiding, binnen de eigen sociale omgeving, zodra zich feiten van geweld voordoen, veiligheid kunnen vinden zonder hun relatie- en familiebanden te doorbreken ;
- 4° het aanbod aan opvangmogelijkheden te diversifiëren. Naast residentiële opvang in leefgroepen is er behoefte aan studio's en (semi-)zelfstandige woonvoorzieningen met ambulante begeleiding ;
- 5° bij de verdere uitwerking van een nieuw sociaal huurbesluit, oog te hebben voor een versoepeling van de toegang tot de sociale huisvesting voor slachtoffers van structureel en acuut partner-gerelateerd thuisgeweld ;
- 6° extra aandacht te besteden aan allochtone vrouwen binnen de voorzieningen voor opvang van slachtoffers van partner-gerelateerd thuisgeweld. Dat vergt samenwerking met tolkdiensten, interculturele bemiddelaars en aandacht voor culturele en religieuze diversiteit in de opvangcentra en bij de psycho-sociale begeleiding ;
- 7° de mogelijkheid te onderzoeken om een ondersteuningsfonds in het leven te roepen ter verstrekking van laagdrempelige leningen

aan slachtoffers van partner-gerelateerd
thuisgeweld die een nieuwe gezinswoning
betrekken ;

- 8° in overleg met de federale regering een rege-
ling uit te werken die het mogelijk maakt de
dader van partner-gerelateerd thuisgeweld
gedwongen uit huis te plaatsen en een con-
tactverbod op te leggen, op straffe van straf-
rechtelijke vervolging. Die maatregel moet
gepaard gaan met een aangepast begelei-
dingsaanbod voor zowel het slachtoffer als
de dader.

Ria VAN DEN HEUVEL

Patricia CEYSENS

Jan VAN DUPPEN

Jan ROEGIERS

Trees MERCKX-VAN GOEY
